

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СТАТУСУ СПЕЦІАЛІСТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ФОРМ ВИКОРИСТАННЯ НИМ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ

Артем Євгенович ГОЛУБОВ,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри права Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
<https://orcid.org/0000-0001-8608-4206>*

Діяльність із розслідування кримінальних правопорушень є доволі складним за змістом та структурою процесом пізнання, яке відбувається в умовах невизначеності фактів для ухвалення організаційних та процесуальних рішень, браку часу та ресурсів, існування численних правовідносин, які виникають та припиняються між його учасниками. Причому інформація, яка супроводжує досудове розслідування і судове провадження, стосується не тільки власне процесуальних аспектів їх здійснення. Вона доволі часто стосується питань використання технічних засобів та приладів під час розслідування, вибору тактики та методики проведення як окремої слідчої дії, так і їх сукупності, а також врахування особливостей конкретної слідчої ситуації та об'єктів, щодо яких спрямована пізнавальна діяльність дізнавача, слідчого, прокурора, судді. Все це передбачає участь обізнаних осіб, які здатні забезпечити досягнення завдань кримінального провадження через наявність та застосування у них спеціальних знань та навичок – спеціалістів.

На сучасному етапі розвитку теорії кримінального, правової основи та практики здійснення кримінального судочинства власне лише дізнавач чи слідчий вже не завжди здатні ефективно та своєчасно забезпечити виконання завдань кримінального провадження. Тому актуальним завданням науки кримінального процесу та науки криміналістики є подальше дослідження питань використання спеціальних знань у розслідуванні кримінальних правопорушень та удосконалення правового регулювання статусу спеціаліста як самостійного учасника кримінального провадження.

Щодо правової регламентації діяльності спеціаліста у кримінальному провадженні, то аналіз норм чинного КПК України дає підстави виділити наступні форми його участі у ньому: 1) надання консультацій, роз'яснень та висновків під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок (ч. 1 ст. 71, п. 3 ч. 3 ст. 214, ст. 360 КПК України); 2) залучення для надання безпосередньої технічної допомоги сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду (ч. 2 ст. 71 КПК України); 3) залучення спеціаліста сторонами кримінального провадження або використання його пояснень, у тому числі і за результатами участі його у проведенні відповідної процесуальної дії, а також його допомоги (ч. 1 ст. 71, п. 2 ч. 1 ст. 105, ч. 1 ст. 236, ч. 3 ст. 237 КПК України);

4) копіювання інформації, що міститься в інформаційних (автоматизованих) системах, телекомунікаційних системах, інформаційно-телекомунікаційних системах, їх невід'ємних частинах (ч. 2 ст. 168 КПК України); 5) відібрання зразків для проведення експертизи за дорученням суду (ч. 1 ст. 245 КПК України); 6) дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів та з'ясування відомостей, що містяться у звуко- і відеозаписах (ч. 1 ст. 266, ч. 3 ст. 359 КПК України).

Аналізуючи наведені статті КПК України щодо форм участі спеціаліста у кримінальному провадженні, можна відмітити, що він виконує різні за характером та змістом функції (надання консультацій, роз'яснень та висновків, надання технічної допомоги, виконання окремих дій по вилученню доказової інформації, проведення попередніх досліджень, надання сторонам допомоги в інших формах). Причому не всі вони достатньо повно віднайшли своє закріплення у ст. 71 КПК України. Це питання потребує свого нормативного вирішення на належному рівні у КПК України.

Більш того, проведений аналіз тесту статей КПК України та узагальнення прикладів участі спеціалістів з практики розслідування кримінальних правопорушень вказує на зростання ролі цього суб'єкта кримінального провадження, а також значення результатів його діяльності під час проведення слідчих, інших процесуальних дій та під час судового розгляду. Це дає підстави звернути увагу на необхідність акцентування уваги на його більш самостійній ролі, характері та наслідках діяльності. Тому вимагають більш змістовного правового врегулювання питання особливостей участі спеціаліста у кримінальному провадженні, що зокрема можна розглядати як посилення гарантій його об'єктивності та неупередженості

Також зверну увагу на ту обставину, що сама природа участі спеціаліста у кримінальному провадженні обумовлена наявністю потреби у дізнавача, слідчого, прокурора, судді, суду або інших учасників цього провадження в спеціальних знаннях і навичках, якими як раз і володіє спеціаліст. Отже, актуальним є врегулювання питання підтвердження повноважень спеціаліста на участь у кримінальному провадженні. Розв'язання цього питання допоможе сторонам більш повно надавати оцінку результатам діяльності спеціаліста під час залучення його до проведення слідчих та інших процесуальних дій, а також надання ним консультацій, роз'яснень та висновків.

Як висновок дослідження відмічу, що актуальним питанням науки кримінального процесу та науки криміналістики щодо участі спеціаліста у кримінальному провадженні та форм використання ним спеціальних знань є: належна правова регламентація видів та процесуального порядку застосування всіх існуючих форм використання спеціальних знань під час кримінального провадження; удосконалення статусу спеціаліста як самостійного та незалежного від сторін учасника цього провадження; визначення доказового значення результатів застосування спеціалістом його знань та навичок; врегулювання питання допуску та підтвердження повноважень спеціаліста на участь у кримінальному провадженні.